

manicū Sifer Tiberio fuisse gratū, quōd in frigidioribus regionibus generatus, & grādius proueniret. Ad hoc scribit Dioscorides, decoctam Siferis radicem, & origatam esse, & stomacho uilem. Id quod in huius plantae radicibus manifestō deprehenditur, ubi prius elix.a, & deinde butyro in patellis farina circumlitit frīgantur. Vnus tantum mihi scripulus reliquus est, quippe quōd in hoc nostrate Sifere nulla serē percipiatur amaritudo, cum tamē Galeo, & Plinio, Sifer amarore non caret. Verūm hoc a meā me non diuāci sententia, quōd haud me lateat, regiones sepe plantis immutare saporem. Siquidem cepta, quanquam sui natura acris admodum sit, in Caietano tamen agro, ubi omnium maxima prouenit, nulla prorsus acredine redundat; id quod multis in locis, in Raphano uideamus, & in Aro (ut Galenus inquit) quod in Cyrenaeo agro prouenit. Dixi sententiam meam, non ut hanc plantam legitimam faciam Sifer, sed ut noscant rei plantariae Stuctosi, non leuibus rationibus me adductum esse ad credendum, eam ipsam esse Sifer. Syluestre quoque extare Sifer perinde ac Paltinatam, testis est Plinius libro xx. cap. v. ubi inquit. Sifer erraticum satiuo simile est, & effectū stomachum excitat, fastidium absterget, ex aceto Laferpizatio sumptum, aut ex pipere, uel musso, uel garo. Vrinam ciet, ut Opion credidit, & Venereū. In eadem sententia est & Diocles. Praeterea cordi conuenire conualescentium, aut post multas uomitiones perquam utile, Heraclides contra argentum uinum dedit; Veneri subinde offensanti, agrisque fese recolligentibus Satiui priuatim succus cum lacte caprino potus sistit aluum. Hāc Plinius. Siferis meminit Galeus lib. viii. de simp. medic. facult. bis uerbis: Sifari Radix cocta stomacho grata est, & urinam mouet, secundo ordine exalfaciens, adiectam habens amaritudinem quandam, cum leuicula adstrictione. Sifer Graecis *σιφαι* dicitur.

Nomina

OXYLAPATHVM.

OXALIS, SIVE ACETOSA.

Acastru.

LAPATHVM, SIVE RVMEX. CAP.

CVIII.

EX generibus rumicis, oxylopathum vocant, quod in acutum tendit, dura habens extrema, in palustribus nascens. Alius est farisius, illi a dissimilis. Tertium genus sylvestre, parum, plantagini proximum, humile, & molle. Quartum est, quod alij oxalida, alij anaxirida, aut lapathon uocant. Folia eius sylvestris, ac exiguo rumicis similia: caule non magno: semine subacuto, rubente, acri, in caule, & agnatis appendicibus, emicante. Omnium decocto oleru alijs emollitur. Crudi illiru, meliceride, rosaceo, aut croco adiecto, discutuntur. Sylvestris, & oxylopathi, & eius quam oxalida nominant, semen ex aqua, aut uino utiliter bibitur, contra dysenterias, & coeliacorum affectus, stomachi falthidia, scorpionum ictus. Quod si quis in potu praesumat, nihil molesti ex ictu patietur. Radices ex aceto coctae, aurillite crudae, lepras, impetigines, & scabrosos vngues persanant: sed antea locus aceto, & nitro in sole perfricandus est. Pruritus corporis, decoctum earum sedat, si foueatur: aut in folijs balnearum confricetur. Coctae in uino, & infillatae, aurium dentiumque dolorem mulcent. Strumas parotidasque discutunt: lienem cum aceto extenuant. Aliqui amolendis strumis radicum gestamine utuntur, eas collo appendentes. Tritae, & admotae foeminarum profluuia sistunt: cum uino autem

a Cat. ex ad-
strum. i. non
dissimile.

potæ regio morbo medentur, calculus ueficæ comminuunt, mentes cient. Icorpionū iūctibus auxiliantur. Hippolapathon olius est magnum, in paludibus nascens. Easdem habet vires, quas supradicta rumicis genera.

Rumicis cōi-
deratio.
Oxylapathu.

T Amelisi Rumex, qui & Lapathum, nomine à Græcis mutato, appellatur, hodie in hortis non feratur; in ijs tamen fonte frequens nascitur, quin etiam in cultis locis, folijs nigre bete minoribus plantagini proximis, humi accubantibus caule cubitali, striato, flore rubro, semine minuto, pellucido, subnigricante, radice crocata amaraque. Lapathum, quod in paludibus nascitur, Dioscoridii Oxylapathum uocatur, non quidem quod gustu acutum, seu acidum sentiat, ut oxalis, quam vulgus officinarum Acetosam appellat, sed quod folijs proneniat in acutum desinentibus. Siquidem à Græcorum appellatione, modo significat acutum saporis respectu, modo mucronatum respectu forma. Ad quod non aduerentes, Aucenna, pariterq; Serapio Lapathum omne nullo discrimine Acetosam nominant, perperam id ad saporem referentes, quod ad foliorum figuram retulit Dioscorides in primo lapathi genere. Plinius lib. xx. cap. xx i. Oxylapatho non nisi in palustribus nascens, satiuo similis esse scribit, eam tamen alterum alteri dissimile faciat Dioscorides. Illud verò, quod ab acido succo oxalis Græcis dicitur (etsi id silentio inuoluit Dioscorides) duorum est generum, maius nimirum, & minus. Illi folia sint ægæ effus rumicis, adeò ut quandoque oculos fallant, tanta est lineamentorum similitudo, atqui herba degustata, illico cogno-

Oxalidis cōi-
deratio.

OXALIS, SIVE ACETOSA MINOR.

scitur. Est tamen folio minore, paulo leuiore, angustiores, sagittali ab ipso exortu figura: Radicibus nititur pluribus, se-
 haud in Rumice crocanti- bus, acido gustu, perinde ac folia & caules. Alteri vero folia sunt longe minora, lancea & cuspidis
 figura, mollia, laeua, quibusdam veluti capillamentis subrubentibus inspersa, succosa, folijsque maioris acidiora. Semen utri-
 que idem preterquam quod maiori maius, minori vero minus. HIPPOLAPATHI duo obseruauimus genera, Hortense
 alterum, alterum syluestre. Quod in hortis fertur Rhabarbarum Monachorum uocant. Si quidem hoc folio, semine, ra-
 dice, ac ceteris in uniuersum notis legitimum Hippolapathum refert. Syluestre autem non solum in palustribus prouenire
 uidemus; sed etiam in montibus: ijs presertim in locis, ubi pecudes diutius stabulari solent, & ubi eorum simo pinguecit
 solum, illi planta omnino respondens, quae sub Rhabarbari nomenclatura, passim hodie in hortis, ac uiridarijs plantatur.
 Lapatii meminit Galenus lib. v. 11. simpl. med. sic inquit. Lapatium moderate digerentem sortitum facultatem est,
 at oxylapatium mistam: nam simul cum eo quod digerit, nonnihil quoque repercutit. Semen eorum manifestam quandam
 etiam adstrictionem obtinet, adeo ut, & dysenterias, & diarrhas, sine profusua sanet. & maxime oxylapatii. Porro
 hippolapatium, quod in totum in paludibus prouenit, eadem dictis facultates obtinet, sed imbecilliores. Et libro secundo
 de alimentorum facultatibus: Rumicem, aut, uti antea diximus, syluestrem betam possit quis appellare, etiam non gustu solum
 uerum etiam facultate hortensi betae persimilis sit. Quoniam autem beta incandior est rumice, idcirco ea maxis homines
 refectur. Quare nec nos quoque prolixius hic de rumice scribere oportet, cum in beta omnia ad rem faciatia exasperemus

Hippolapa-
 thum .

Lapatii uires
 ex Gal.

IO

Oxylapathum (Aetius auctor est) peculiariter prestat ad canum rabioformem morbus, si vulnus in primis eius decoctio-
neatur, & deinde herba ipsa inlinatur, atq; potanda vna cum radicibus praebeatur. Fit è lapathi acuti radicibus aqua
per Alembicum, qua omnes cutis, & praesertim faciei, maculas ac pustulas tollit, nempe albos, iombos, vitiligines, liche-
nasq;. Sumuntur aquae radicum oxylapathi, & melopeponis praematurae singulorum libræ dug, oua birundinum decem,
salis nitri semunciam, Tartari albi uncias duas. Attritis terendis ponuntur simul cum aqua prascripitis in vitreum Alembi-
cicum, & successio igne extrahitur aqua. Cum qua mane aluitur facies, & resperiuntur oleo de Tartaro, & Amygda-
lino simul mistis: Vinum decoctionis oxylapathi diebus aliquot potum, auriginem pellit, & cutim ad pristinum nitorem re-
stituit. Credunt quidam lippine nunquam eos, qui Rumicis sylvestris radicē luna decrecente essosam, nitidissimē secū portauerit,
Plantas, quae Graecis *καταδω*. Latinis etiam Lapathum & Rumex appellatur: Arabibus, *Humadh*, *Humadh*, seu *Hamad*:
Ialis, *Rombice*, & *Lapacio*: Germanis, *Ampfer*: Hispanis, *Labaca*: Gallis, *Lampe*. Quis verò Graecè *καταδω*, oxalis item La-
tine dicitur: Germanicè, *Sauer ampfer*: Hispanicè, *Azederilha*: Gallicè, *Orseille*, *Vinete*, & *Salerte*.

† Nihil fortasse Plinius à Diofcoride dissentiet, sit in hoc loco sequamur Iesionem Oribasij lib. x. i. simplicium, qui habet
ἐν ταῖς πρῶταις τῶν ἁπορώδων ἐστὶν, non prorsus simile primo. Nam ex hac patere arbitror, non tantum priora lapathi gene-
ra inter se differre, quantum vulgata lectio innuere videtur.

Nomina.

Λαμπάνα

LAMPANA.

CAP. CIX.

Lampfana fylueftre olus est. Plus alit, quàm rumex, & stomacho utilis. Cuius folia, caulesque coquantur in cibo.

Quænis hic inter olera, quæ in alimentorum usum venere, Lampfana recensetur à Dioscoride; nullis tamen notis ab ipso describitur, quòd fortasse suis in regionibus notissima haberetur. Id quod nobis Italici non euenit. Quamobrem dixerim vna cum Plinio lib. xx. cap. 1. x. inter fylueftres brassicas lampfanam esse pedalis altitudinis, hirsutis folijs, napi similibus, nisi candidior esset flore. Nascitur hæc frequentissima in Hetruria, Apulia, ac pleriq; Italia locis, his præsertim campis, qui ararum eo anno minime sensere: tametsi nobis hac tempestate non fuerit, nisi forsan urgente annonis penuria, in alimentorum usum recepta. Meminit huius Calenus lib. v. 1. simplicium medicamentorum, his paucis verbis. Lampfana est succos prauros procreat. Cæterum illius abstergendi nonnullam, digerendiq; facultatem possidet. Oulus hoc vt Græcis καυλάνα, ita Latinis, & Italici Lampfana nominatur.

Lampfane esse detario

Lampfangui res ex Gal.

Nomina.

LAMPANA.

BLITVM

Barr. 703.

BLITVM.

CAP. CX.

Blitum estur oleris modo. alio utile est. nullius in medicina usus.

Blitii confid.

Blitum duorum est generum, rubrum nimirum, & album. Vtrunque notum, in boris, & campis nascens, rubro caulibus, & folia adeo rubescunt, ut coccineo colore infecta videantur, etsi temporis tractu tandem purpurefiant. Folia amarantum referunt, sicut etiam caulis. Quin & radix sanguineo succo madet. Est in hoc rubri genere alterum, quod nobis MAIVS BLITVM vocare libuit, quod crescit arbuscula magnitudine, folijs, & caule albro longe maioribus: flore grandis numerosis paniculis, siue spicis scatente, cacumine deorsum spectante, rubentibus amarantii modo, caule brachiatis, striato, firmoque. ALBUM provenit iisdem folijs, latioribus tamen, & colore subalbidis. Flores & semina acernatim coherentes tenuibus insident ramusculis ex alarum caulis prodeuntibus, panicularum effigie, sylesistris panicis modo. Hoc olus Tridentina rura Biedone vulgo appellant, recipiturque nonnullis in cibum. Id nanque aqua prius decoquant, deum affuso oleo, vel butyro in sartagine frigrant additis allio, & ompacio, vel aceto. Verum tamen cibus is nonnunquam (ut ego ex visu testari possum) vomitiones movet, & ventriculi & intestinorum tormina facit, & alii fluxiones ciei, excitata bile.

Eaque

Eaque propter Plinius lib. xx. cap. xxii. ita de eo scriptum reliquit. Blitum iners videtur, ac sine sapore, aut acrimonia ulla. Unde conuivium feminis apud Menandrum faciunt mariti. Stomacho inutile est. Ventrem adeo turbat, ut choleram faciat aliquibus. Dicitur tamen adversus scorpiones potum, e vino prodesse, & clavis pedum illini. Item lienibus, & temporum dolori ex oleo. Hippocrates menstrua fisti co cibo putat. haec tenus Plinius. Eliti meminit Galenus lib. v. i. simplicium medicamentorum, bis verbis. Blitum olus est esculentum, humida, frigidaque temperatura, in secundo maxime ex cunctis à terra peratis. Item secundo de alimentorum facultatibus: Qui porro, inquit, attriplicis, blitici, gustabilem qualitatem intelligit, brassicae, saporis commeminit, lactucam in brassica, ac horum olerum medio esse non differebitur; siquidem illa egregie desiccata, haec contra plane humida, aquosaque sunt. Quapropter non ex solo oleo, garoq., sed addito aceto saepius, meliusq. afferre, maxime si cum humiditate glutinosam lubricitatem sortita sint, haec Galenus. Quo fit, ut mirari liceat, si Plinii, & Galeni scripta perpendamus, quod dixerit Dioscorides, Blitum alno utile esse, & nullius in medicina usus. Eius nomen Graecum est βλίτιον: Latinum, Blitum: Arabicum, Bachalia iamenia, sive Bacale alienianic; Italicum, Blito: Germanicum Mayer: Hispanicum, Bredos: Gallicum, Porce rouge.

Bliti vires ex Galeno.

Nomina

Malva.

MALVA.

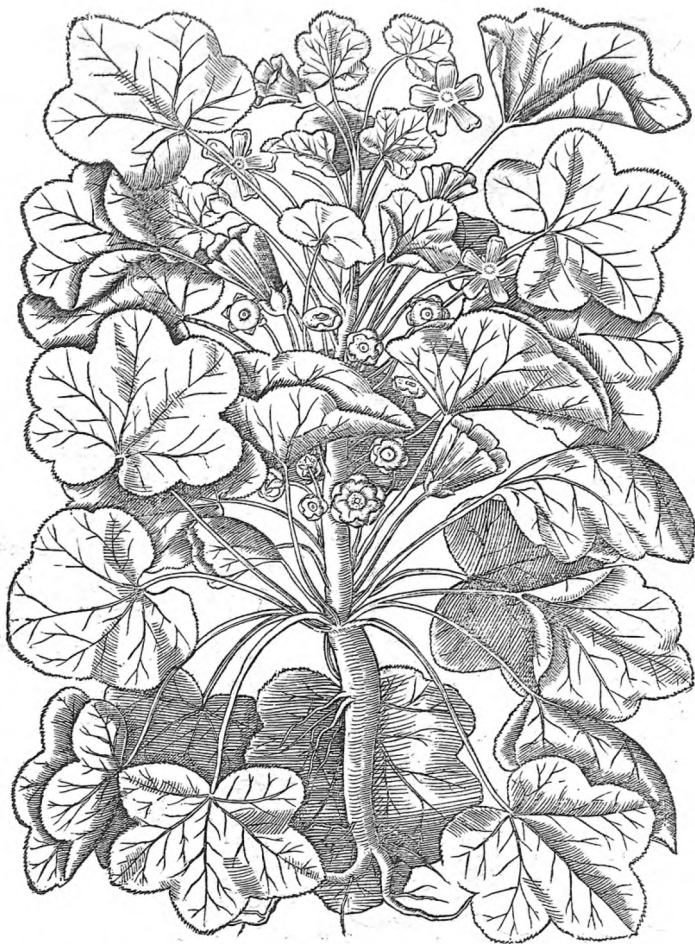
CAP. CXI.

MAlva fatua estulogè aptior sylvestri. stomacho aduerlatur: alium iuuat, sed multò magis caules: interancis, & vesicæ utilis. Cruda folia cum salis exiguo manducata, ægilopas exmel- le sanant: verùm cum cicatricem trahere cœperint, ea dum citra salcm utendum est. Contra aculeatos apium, vesparumque ictus, illita efficax est: eadem cruda cum oleo trita peruncta non feruntur, vlcera manantia in capite, furfuresque cum vrina sanat. Sacris ignibus, & ambustis decocta folia, tri- taque, utilissimè ex oleo imponuntur. Eius decoctum vuluas in fessione mollit: prodest erofionibus vesicæ, & intestinorum, vuluæ sedisque, clystere infusum. Ius decoctæ cum radice sua contra omnia venena auxiliatur, si continuo à bibentibus reuomatur. contra phalangiorum morsus remedio est: lac euocat. Semen in uino potum, addito loti syluestris semine, vesicæ cruciatus lenit.

Maluæ con- sideratio.

MAlua vulgaris adeò notitia est, ut nulli serè reperiantur, qui eam nõ nouerint, hæc olim antiquis de industria in hor- tis seruebatur, in quibus nunc spontè frequentissima prouenit, ea enim tunc uescebantur homines, caterorum olerum modo. Plura eius genera: sed ea, quæ aliquibus locis in Italia arborefcit, nil aliud est, quàm fatiua cultorum mangonio in tan-

M A L V A.

tam magnitudinem assurgens, ut libro primo de planarū historia cap. v. prodidit Theophrastus, cū inquit. *Quaedam etiam*
comperta sunt ob culturam diuersa effici, atque à sua natura discedere, ut Malua in altum se attollens, atque in arborem
transiens. Quippe ita fit neque tempore longo, sed mensibus senis, aut septenis, ita ut longitudine, crassitudineque inſtar
baſte poſſit grandefcere: quapropter commodè ad uſum baculi uenit. Tempore uerò longiore exacto, pro ratione magis quo
que incrementa capeſcit. hæcenus Theophrastus. Plinio lib. xix. cap. 1111. præter eam, quæ in Arabia ſeptimo meſe ar-
borescit, & baculorum uſum præbet extemplo, eſt & Malua arbor in Mauritania Lixi oppidi æſtuario, ubi Heſperidum hor-
ti fuiſſe produntur. Ipſa altitudinis pedum uiginti, crassitudinis quam circūplecti nemo poſſit. In ſimili genere habetur &
canabis. Malua, quæ in arborem degenerauerat, uidi ego primū Grignani ad Benaci ripas in quodam monachorum cen-
bio, ubi eorum otio, & cultu tantam ſibi aſcuerat amplitudinem. Eſt & ea inter maluarum genera recensenda, quæ in bor-
 10 *tis ac uiridarijs grandefcit arbuſcule inſtar, caudice ſimplici, magno, rotundo, baculi faciem referente, folijs amplis, raris,*
per ambitum ſerratis, ijs uerò quin caule ſunt, uulgaris maluæ modo diuiſis: floribus in toto ſerè caule magis roſarum effi-
giem referentibus, folioſis, colore uariis: nam in quibſdam plantis purpureus inflammatus: in aliquibus candidus, in nonnul-
lis, carnis colorem referens uſitur, ad eò ut forma ita etiam colore cum roſis certare uideatur. Huius flores minus quàm
Roſæ fugaces ſunt, ſed inuiles & nullo proſus odore præditi. A. Roſa, & ſi fugacior ſit, hoc magnopere præcellit,
 quòd

quod odore sit gratissimo, tam recens, quam secca; tum quoque quod præclarissimis sit facultatibus prædita. Radice nititur longa, Albæa modo flexilis, ac lenta. Hanc itaque, nihil est, quod prohibeat, quin Maiorem Maluam appellare possimus. quamquam non desint, qui arboream maluam ipsam appellent. Cùm tamen Galeno lib. v. i. de simpliciorum medicamentorum facultatibus, & libro xiiii. nihil aliud sit *αἰὲς ῥουαλάκη*, quam Albæa. Scripsit ad me superioribus annis Ioannes Iordanus Medicus; nasci arboream maluam copiosam in Genuesi litore, sed hæcenus non potui ab eo hanc plantam extorquere. Tertiam, quam hic quoque expressimus, nusquam antea à me conspectam, mihi dono misit Franciscus Calzolarius Pharmacopæus Veronensis, & rei plantarig studiosus. Malvæ radix secca, die una in aqua macerata, & deinde madida papyro circumvoluta, & sub cinere serventi decocta, & iterum siccata, vtiliter usurpatur ad densificationem. Mundat enim affricta dentes, & gypsum materiam solvit. Foliorum & radicem decoctum gargarisatum exasperatas fauces lenit: mucago verò acrimonia emendat. Feruifacta folia in cibum apposita rucedines expediunt, ex oleo autè, sale, & recti butyro alium citat. Fit è folijs cum salignis frondibus tritis præstantissimum emplastrum ad vulnerum, & alias quascunque inflammationes. Valent eadem cum porris & cepis illita ad serpentium venenosorum morsus. Succus auribus infillatus dolorem sedat. Decocta vna cum radice ad lentorem vsque, datur potanda egrè parturientibus magno inuamento: id quod etiam præstat succus selibre pondere haustus. Semen ex uino rubro potum nauisam tollit. Cauliculi molles decocti com-
duntur

duntur ex aceto, oleo & sale, asparagorum modo, prima statim mensa, ad citandam aluum. In suumna: malua ad multa utilis est. Ideoque non immerito antiqui Maluam omnimorbiam appellauerunt. Datur vii liter succus potandus melancholicis, sex unciarum pondere, at infantibus nicta octo propinatur. Malua meminit Galenus libro v 11. simplicium medicamentorum, sic inquit. Malua agrestis quidem digerentis paululum, & emollientis leniter est facultatis. Hortensis vero quanto plus habet aque humiditatis, tanto facultate imbecillior est. Fructus eius tanto ualidior est, quanto & sicior. Porro huius generis est & ea, que anadendromalache nuncupatur, sed efficacissima comprehensarum in digerendo. Appellatur etiam althea. Et libro 11. de alimentorum facultatibus: Est, inquit, ab hac hortensi alia quosdam syluestris malua ceu à lactuca est huiusmodi, id est lactuca syluestris. Inter vero has congeneres plantas id est discriminis, nempe quod siciora sint syluestria, fatiua humidiora. Permissum quoque est malua succo aliquid glutinosum, quo lactuca caret. A refrigerandi facultate manifeste abest, ut etiam ante sumptionem cernere licet, si ex ambobus uicissim oleribus cataplasma ad calidum quempiam affectum, quale est erysipelas, componas: id quod facilius homines consueuerunt, molliscula folia perquam diligenter tundentes, donec ad leuorem exactissimum redacta sint. Tunc non nanque cognosces lactucam manifeste refrigerare: maluam uero modicum, & quasi tepidum quandam calorem obtinere. Facile hoc olus deorsum labitur, non tantum quia humidum est, sed etiam quia glutinosum, præcipue cum oleum, garumque affatum vna haeruerit. Ad concoctionem mediocriter se habet.

Malua uires
ex Gal.

MALVA ALTERA.

Nomina. *habet. Si horum trium olerum, succos inter se compares, tenuis est absterforius betæ, malva crassior glutinosa forij, lactuce in vtriusque medio statuetur. Herba, que Μαράς in Græcè, Malva Latine vocatur: Arabicè, Chubetze, seu Chabazij: Italicè Malva: Germanicè, Pappel: Hispanicè, Malvas: Gallicè, Malve.*

Ατρίπλεξ.

ATRIPLEX.

ACP. CXII.

A Triplicem aliqui chrysolachanon uocant, cognitum olus est. Duo eius genera, syluestre, & satium. Coctum est, ut olus: aluum mollit. Panos discutit, siue crudum, siue coctum illinatur. Semen cum aqua mullâ potum, regium morbum sanat.

Attriplicis consideratio.

Et si in Hetruria hortis rara admodum sit Atriplex; frequentissima tamen apud Insabres feritur, quod ex ea præsertim rura sibi quoddam placenta genus conficiant hoc modo. Incidunt enim acutissimo cultello Atriplicis folia, & casco in scobem attrito, buyro, ac ovis commiscunt, & in sartaginibus foliosa pasta substrata, decoquant, comeduntque abunde.

ATRIPLEX DOMESTICA.

abunde, peruncis vndique labijs. Hęc inter olera ocyssimē assurgit: nam & seritur, & manditur decimo quinto à satu-
 die. Folia promit caule tenuis lata, in mucronem tamen desinentia, sagittarum instar, pinguis; succosa, colore ex ui-
 ridi in luteum languescente. Caulis, qui illi ruber, multis vndique adnatis, ad quatuor cubitorum mensuram adole-
 scit: femine pressis, tenuibus in folliculis concluso. Pręstat Atriplex in cibis vere tantum: siquidem ut ocyssimē cre-
 scat, ita & velocissimē decrescit, & deperditur. Credidere recentiorum quidam Atriplicem, & Spinaciam vulgō di-
 ctam, eiusdem esse generis. Verum in meo quidem iudicio, falluntur apertissimē, quippe præter id, quod Spinacia nouum in Ita-
 lia olus est, & foliorum, & caulis, & seminis forma, atque colore ab atriplice maximē differt, sicuti & sapore. Nanque su-
 spicatur Manardus Ferrariensis, nescio tamen qua ratione ductus, Atriplicem, & Spinaciam chrysolachani speciei esse. Sed
 eius sententiam minimē probandam censeo: chrysolachanon enim Latinis aureum olus significat. quod tamen si Atriplici com-
 petere possit; non tamen ob id Spinacia conuenire videtur, qua folijs, caule, flore, ac femine perpetuo uiret. Seritur Au-
 gustō, quietiam Martio. Nascitur septem diebus à satū, folio primū triangulari, deinde sagittali, in ox à pediculo intubi-
 gerit in uertice rotundos, paruos, herbaceo colore, racematim coherentes: semen spinosum, angulosumque pronit in quo-
 enque solo, quod stercoreatum fuerit, & copia vbiq; crescit in hortis: byemes, & frigora spernit. Nam in Boemia, hye-

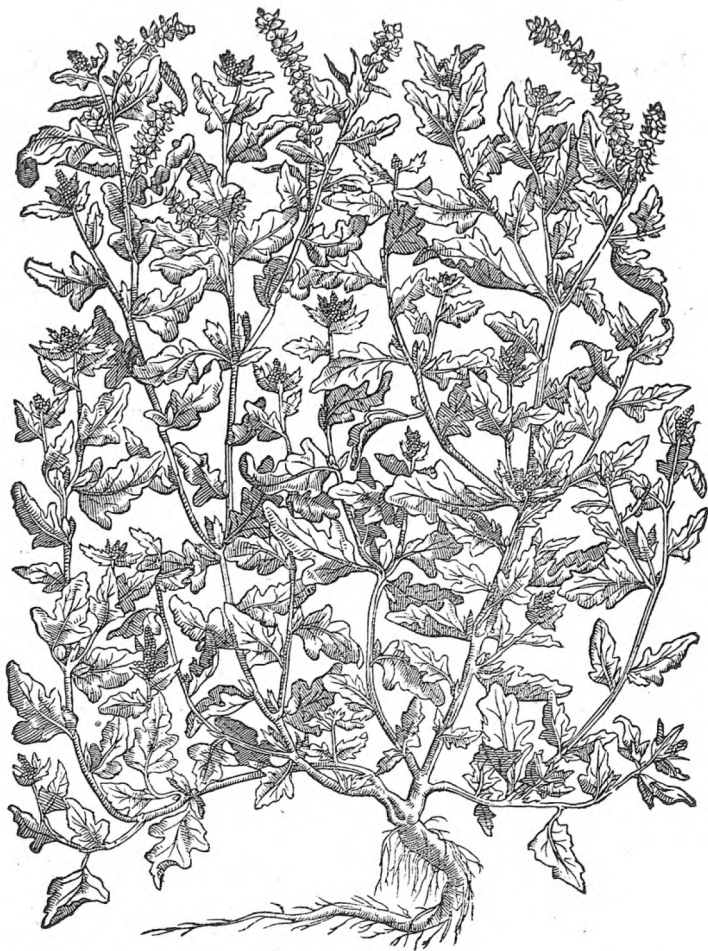
Recentiorum
 quorūda opi-
 nio reprobo.

Atriplicis alia
gucua.

me tota, uenalis in plateis reperitur, & frequentissima. In quo genere femina quoque habetur. Hæc facile noscitur, quòd semen nusquam proferat. Non desunt, qui putent hoc olus ex Hispanijs primùm fuisse aduectum, ob idque uolunt spanacem, non spinacem appellari debere, sed re uera, à spinofo semine ita denominari cepti. Coquitur plerumque sine aqua, nam cum multum humoris inter coquendum remittat, proprio contentum iure uidetur. Refrigerat, & humectat ordine primo, alium emollit, flatus parit. Bibitur eius succus ad scorpionum, & araneorum ictus, ac etiam vulneri illinitur, quinetiam coctum lenit exasperatas fauces. Cæterum duo alia Atriplicis genera habentur, unum syluestre, alterum maritimum. Syluestre aliquot habet species. Nos hic tres excudi curauimus. Nascuntur propè Urbium muros, in hortis, & in campestribus, ab hortenſi haud multo abſimilis. ATRIPLEX uerò in maritimis nascens humi iacet, suos circumquaque caules spargens, in quibus folia sunt subalbicantia, spinachij oleris figura, sed minorâ. Semen profert in caulium summitatibus, baccis quibusdam inæqualibus racematim coherentibus. Radice nititur multiplici. Vis illi, quæ cæteris atriplicibus, sed propter salſedinem, qua referta est, magis quidem alium citat, magisque abstergit, si è carniurum iure decocta edatur. Huius nulla (quod equidem sciam) facta est mentio à Dioscoride & Galeno, sed sjs facile sese offerret, qui non grauantur, ut hanc & alias maritimas herbas cognoscant, maris litora peragrarè. Eam nos copiosam inuenimus Tergeſi ad salinæz in maris litore, nimirum diuersam ab balimo olerè maritimo, ut eius imago, quam hic damus,

ATRIPLEX SYLVESTRIS II.

damus, aperte declarat. Inibi quoque plantam illam nobis contigit videre, quæ KALI Mauritanis appellatur, cuius cinere utuntur fabri nitriarum ad vitrum conficiendum: ex decoctio autem eiusdem herbe paratur sal illud, quod Alkali istdem dicitur. Hac cum primò terra emergit, folium est tereti forma, minori sedo non ab simile: atque deinde crescens, caule erecto geniculato, non multo post tempore in digitalem ferme longitudinem atollitur. Cùm verò amplius adoleverit, è geniculis folia emittit pingua ac crassa, in medio caua, & ex lata origine mucronata. Folia denique planta adulta senescit, folia in caulium cacuminibus longè minorà exilioraq; conspiciuntur, colore rufo: ex quorum ortu pilulae rotundæ ac parvæ: quibus exile semen includitur. Cales habet pingues & rufos. Sapor vniuersæ plantæ salisus veluti crithmo. Hanc quidam alteram Dioscoridis Anthyllidem esse censent. Sed errant, meo quidem iudicio, ut latius dictum est in sequenti libro, tum etiam in ea Apologia, quam in Amatum illum Lufitanum scripsimus. Atriplex, ut memoris prodidit Galenus libro vi simplicium medicamentorum, humida, & frigida temperie est, humida quidem secundum ordinis à medicis, frigida verò primi, quam utique tepidam esse caliditatem posuimus, cuiusmodi rosus inest: non tamen adstrictioris est particeps, sed aquea est, & minimum terrens, similiter malus. Quin & ventrem celeriter permeat, ut illa ob lubricitatem. Porro paululum omnino eius est, quod digerendi obtinet potentiam. Hortenses autem atriplex, & malua, quam agrestes tum humidiores sunt, tum frigidiores. Proinde plelegmonis, & phlegmibus incipientibus, & mollibus

Kali Mauritanis
norâ mēcio.

Atriplicis uir
res ex Gal.

ATRIPLEX SYLVETRIS. III.

Nomina.

& mollibus etiãmm, ac uelut feruentibus hortens; rigentibus autem, & declinantibus, ac indureſcentibus commodiores ſunt agreſtes. Semen eius abſtergendi uim habet: itaque ad morbum regium ex pituita (reſuſcit fortè hepatis legendum) inſarctũ prognatum utile eſt. hæc Galenus. Scribit Serapio Raſim, uidiſſe hominem quendam, qui ex Atriplicis ſemine duarum drachmarum pondere ſumpto, crebris tum uomitionibus, tum albi deieſtionibus uexatus fuit, adeò ut ad extremam uirium imbecillitatem deueniret. Quod mihi quidem mirum non eſt: quando quidem noui ego pharmacopolam quendam, qui ad ruſticos purgandos Atriplicis tantũ ſemen exhibebat: quod iſs non ſine moleſtitiã magna aluẽm abunde ciebat, atque etiã ſimul crebros pronocabat uomitus. Quã tamen facultas paucis, ut puto, hæcenus innotuit. Atriplex ſic Latinis, Græcis ἀτρίπις, & ἄτριπις uocatur: Arabibus, Cataf, ſeu Caraf, Italis, Atriplice: Germanis, Mollten & Litten: Hiſpanis, Armoles: Gallis, Follete, & Femes.

Крассица.

BRASSICA.

C A P. CXIII.

Brassica fatiua aluo idonea est, si modò leuiter seruefacta edatur. nam percocta aluum sistit, sed multò magis bis cocta, aut quæ in lixiuio coquitur: stomachum autem male habet. acrior est ætliua. In Aegypto propter amaritudinem non estur. Cæcutientibus, & tremulis esse prodest. Summo cibo sumpta crapulam discutit, & uini noxam restinguit. Melior stomacho cyma, sed acrior, & ad sciendum vrinam validior. ea condita stomacho inimica est, aluum conturbat. Crudus succus cum nitro, & iri deoeratus, aluum emollit: cum uino quoque epotus, uiperarum moribus auxiliatur, cum scenigræci farina, & aceto, podagris, & articulorum vitijs illinitur: prodest & sordidis ulceribus, & uentris illitis: caput purgat naribus infusus: menses extrahit, cum loliæ farina inditus. Folia per sese illita, aut cum polenta trita, conferunt in inflammationibus, tumoribusque; epinyctidas, ignem sacrum, leprasque sanant. carbunculos ex sale rumpunt: fluentes capillos retinent. Cocta addito melo, aduerius de palcentia ulcera, gangrenasque valent. Lienosisque ex aceto cruda profunt. Mania,

ATRIPLEX MARINA.

Dd 3 deoerato

deurato succo, retufam uocem infaurant. Decoctum eius potu, aluum, & menses ciet. Flos post conceptionem in pefso fubditus, partum abortu uitiat. Semen eius præfertim quæ in Aegypto nafcitur, potum tincas repellit. In antidota theriaca additur : faciei cutem lentiginesque expurgat. Virentes cauliculi cum radice cremati, & adipe porci uetufto excepti, diuturnos laterum dolores mitigant.

Κραχίς αλεπία.

BRASSICA SYLVESTRIS.

CAP. CXIII.

Sylueftris Bralfica maritimis præruptisque locis, magna ex parte gignitur: fatiuz fimilis, fed candidior, hirsutiorque, amara. Cuius cyma in lixiuo cocta, ori non iniuaus. Folia illitu vulnera conglutinant, & inflammationes, tumoresque difcutiunt.

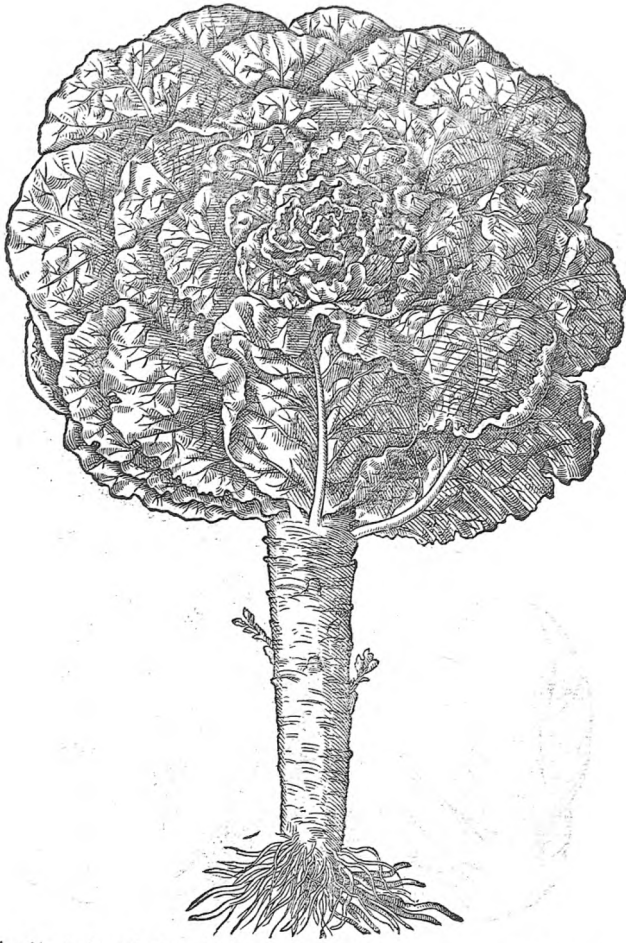
BRASSICA

vnaque in orbem folijs, Plinio lacaturris appellata, qui loco citato sic inquit. Nuper subiere lacuturres ex consuete Arica-
 na, ubi quondam fuit lacus turrisque, que remanet, capite praeagrandes, folio innumeri. Alij in orbem porrecti, alij in la-
 titudinem torosi. Nec plus capitis vltis post trititanum, cui pedale aliquando conspicitur: & cyma nullis serior. Quae om-
 nia nostratibus brassicis capitatis, quae vulgò Capucii dicuntur, pulchrè respondent. Est insuper ex his, quae nostris Italiae
 hortis proueniunt, alia quaedam, cuius caulis rari in morem extuberat, manditurque subinde medulla, pingui iure in cocta ra-
 porum modo. Huius non reperio meminisse Plinium, nec eo vetustiores alios, qui de hortorum sationibus scripsere: sicuti
 nec illius, quae folijs admodum per ambitum laciniatis, minutimque intercisjs affurgit. Pernicialia porro Brassicis omnibus
 cum vitibus odia seruantur. Vitemq; viuam oleris huius odore fugari Theophrastus, & Plinius affirmant: asstizamque
 ad olus diffugere Varro tradidit. Quo argumento vsus Androcydes, Brassicam contra temulentiam polleere credit. Sed
 cur crapulam sedet, id causa reddidit in problematibus Aristoteles, quod scilicet dulcem nimirum succum, abstergen-
 temque contineat. Syluestris in maritimis nostris Senensibus Argentario promontorio, alijsq; tum Tyrrheni, tum Adriati-
 cici litoribus frequens nascitur. Hanc non longe à Terracina vrbe, nia qua iuxta Neapolim, plurimam vidimus, folijs dome-
 sticæ similibus, sed byocyani modo hirsutis, amaro ac insuauis gustu. Ex semine Brassicae veteris (vt Plinius est auctor libro
 xix. cap. x.) rapae sunt, atque inuicem, Brassicae semen crassiusculè contusum, & in carniem iure seruesactum, potumq;
 vna cum ipso iure colico dolore laborantes praesentaneo remedio inuat. Brassica tormina discuit, si bifcocta edatur, ad-
 dito

Brassicae syl-
uestris cõsid.

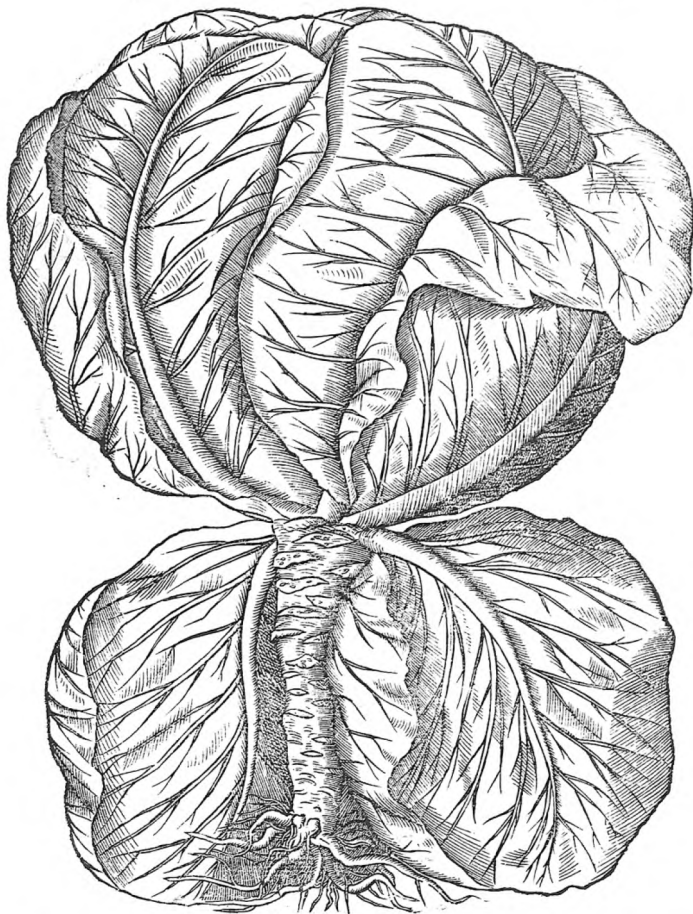
BRASSICA CRISPA.

dito cumini semine, sale, & oleo, & hordeaceæ farina polline, præsertim si sine pane deuoretur. Idem facit ius decoctæ cum vetere gallo. Prodest idem ius iocimorosis, lienosis, & renem calculo laborantibus. Prodest percocta tabidis, si frequenter edatur. Succus ex melle coctus, visum clarificat, angulis tantum oculorum illitus. Datur succus utiliter potandus aduersus fungorum venena. Cocta, & longo pipere aspersa, vnaq; cum iure sumpta, nutritibus lactis vbertatem præbet. Caulium medulla ex cremore amygdalino decocta, & cum melle in elegmate parata, datur lambenda magna vtilitate anhelosis. in summa, Brassica est ad omnia vtilis, id quod antiquitus Chrysippus medicus testatus est, si quidem is de Brassica integrum volumē scripsit, per singula membra hominis digestum. Quamobrè haud nobis mirum uideri debet, si d. c. annis antiquitus Romani, & pulsus medicis, sola Brassica sibi ad omnes morbos medicinam fecerunt. Brassica satiuâ, & esculenta, ut memoris prodidi Galenus lib. v i i simplicium medicamentorum, desiccandi nim habet tum esâ, tum foris imposta, non tamen etiam admodum acrem. Alioqui & vlcera glutinat, & maligna ulcera sanat; præterea pblegmonas iam induratas, ac egrè solubiles, & id genus quoque erysipelata. Eadem facultate epinyctidas, & herpetes sanat. Habet quiddam etiam in se absterforium, quo lepras curat. Porro semen eius potum lumbricos interficit, maxime brassicæ Aegyptiæ, quanto ea scilicet temperatura scior est. Sanè amaræ qualitatis particps semen est, sicut uidelicet omnia alia medicamenta, quæ ad lumbricos idonea sunt. Secundum eandem facultatem ephelidas, & lentes, & quæcunque alia modicam absterfionem postulant, adiuvat. Caules brassicæ combusti, cineres efficiunt admodum desiccantes, ut uidelicet iam aduven-

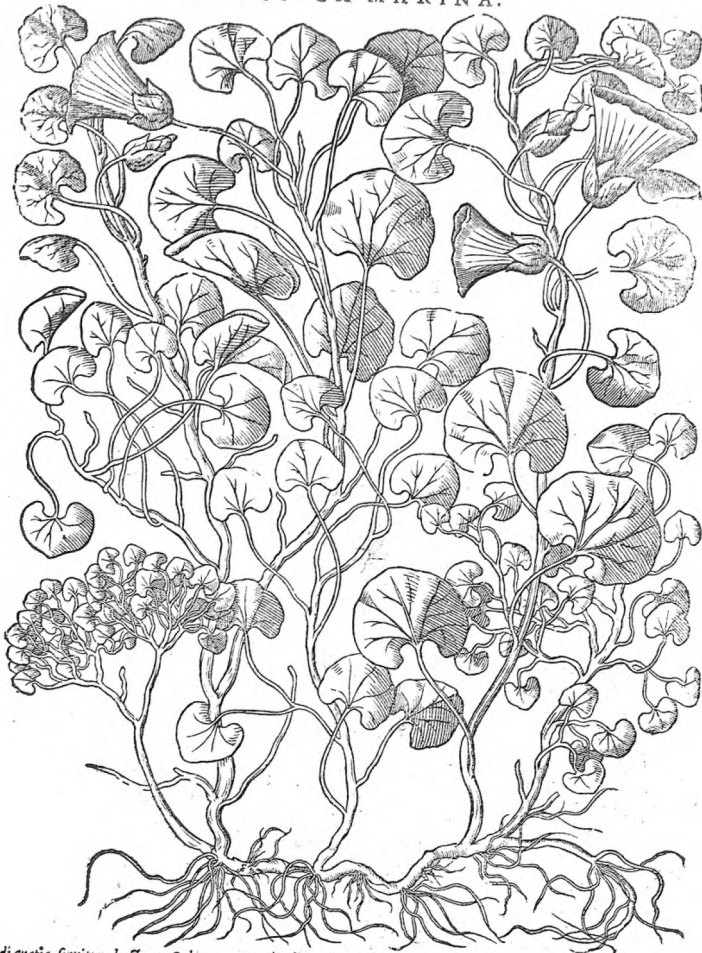
Brassicæ uires
ex Gal.

BRASICA CAPITATA.

tem uim participen. Hac ratione ei veterem adipem commiscentes, ad inueteratos laterum dolores, & si quid eius fuerit generis, adhibent. Nam ualenter digerens medicamentum efficitur. Brassica uero agrestis quodammodo calidior, sicciorque domestica est, cetera alia propemodum omnia agrestia sui generis, domesticis secundum utranque hanc facultatem ualentiora sunt. Quamobrem neque intra corpus citra noxam sumitur, ut que longius ab humana recesserit temperatura. Eadem de causa & gustantibus amarior est, quam domestica: quanquam domestica quoque subamarum quiddam, & acre contineat, sed utranque habet agrestis ualidam. quare etiam extergit, & digerit quam domestica ualentius. Marina autem brassica supra quam quod ventrem deiciat, utpote subsalsa, & subamara gustu, fuerit sane etiam ad externos corporis usus, & ad omnia ea, ad que tales qualitates accommodantur, idonea. Et lib. 11. de aliment. facultate: Brassica quoque, inquit, à multis ut obfusum estur, medici autem, ut desiccante medicamento, ea utuntur. Diximus de hac quedam cum de facultatibus medicamentorum ageremus, tum etiam in libro superiore: qua nunc summatim perstringemus. Ergo brassica succus purgandi uim quandam obtinet: contra solidum eius corpus siccitatis ratione cobibere magis, quam incitare deletionem potest. Proinde cum expellere alui excrementa propositum erit, abeno, in quo elixa uia cum aqua fuit, propius admo-
10
to, ipsam eximere confestim, vasculoque in quo paratur, oleum cum garo iniicere oportebit: si salem pro garo sumas, nihil refert. At humentem alium siccare uolentes, cum mediocriter bullisse uidebitur, priore aqua effusa, repentè aliam calentem iniicimus: ac ita rursum in ea discoquimus; usque dum tenera staccidaque enaferit, quod non facimus, cum uentris sub-
ducendi.

BRASSICA MARINA.

ducendi gratia sumitur. haec tamen Galenus. Caterum licet Dioscorides praeviderit marinam brassicam folia ferre rotunda aristolochiae, longa, ac tenuia; ea tamen non ab re ab omnibus esse censetur, quam vulgus officinarum Soldanellam appellat. Quippe quae in maritimis nascitur, folijs lacteo succo madaeat, ramulis consistit rubeantibus, e quibus prodeunt ipsa folia, hederam modo, quae gustu salta, & amara, & quadantenus acris sentiuntur. Quamobrem Dioscoridis codicem hoc in loco, sicut & in alijs permultis, mendis suspitione non vacare putamus. Facile enim euenisse crediderim librarium incuria, ut folia uaua, id est, longa, pro rotunda, & si in hoc nobiscum ceterisq; consentiat, quod marina brassica haec sit herba, quae vulgo Soldanella vocata omnibus notis marinam brassicam repraesentat, exceptis folijs, quae sunt aristolochiae rotunda minorae. Ruellius vir doctissimus, & si in hoc nobiscum ceterisq; consentiat, quod marina brassica haec sit herba, quae vulgo Soldana, & Soldanella dicitur, nulla etiam ut inquit reclamante notata in eo tamē manifeste aberrasse deprehenditur, quod Soldane folia aristolochia longe, atque etiam prolonga reddiderit. Errat praeterea in hac planta Matthaeus Syluaticus, quod pandectarum auctor, quod crediderit Arabum Chachile Soldanellam esse. Cuius error aperte conuincitur ipsius Serapionis testimonio: quippe qui Cabbile suum vinea simile fecerit, folioque non aristolochiam, sed nasturtium imitari tradidit. Marinam brassicam in litoribus Venetis, & Aquileiensibus, ac Tergestinis, ubi copiosa nascitur, nos saepius vidimus, ac legitimus praestit eius decoctum, potum cum rhabarbaro, ad curandam hydropicorum aquas. Idem facit eius puluis, addito Rhabarbaro & cubebis pluries ex vino potus. Κοκκῶν ἴτα Graecis, Brassica Latinis appellatur: Mauritanis, Corumb, sive Karumb: Italis, Cauolo, & Verza: Germanis, Koel: Hispanis, Colles, & Couues: Gallis, Chails.

Brassica marina coad.

Locus Dioscoridis suspectus.

Ruellij error

Syluatici error.

Nemina.

Beta duorum generum est. E' quibus nigra coquitur cum lenticula, ut ventrem sistat: quod magis radice eius praestatur. Candida aluo utilis est. Viraque tamen propter nitrosum humorem, quem habet in se, noxii succi est. Vnde succus earum, cum melle naribus inditus, caput purgat: aurium doloribus auxiliatur. Decoctum radicis, & foliorum, furfures, lacnesque deterget: pernioles foru mitigat. Crudis folijs utiligines, nitro antea perfrictas: alopeciarum inanitates, scapello prius exasperatas: atque decapentia vlcera, illini prodest. Eruptionibus papularum, igni sacro, ambustisque cocta medetur.

Beta confid.

Beta tam candida, quam nigra in Italiae hortis frequentissima nascitur. In Germania tamen habetur & rufa, non modo folijs; sed etiam radice, quo illi vaporum oblongorum magnitudine extuberat: colore adeo rufescente, ut eius succus viuum sanguinem referat. Hanc Germani hyeme in aqua, aut cineribus calentibus obrutam coquunt, subinde corticibus exsunt, & in acetarijs a'perso pipere concinnant ad esum, carota vulgo vocata modo. Sed, & illis dulcor est, & gustui gratior. ad haec eas quoq; parumper elixant, & deinde transfuerim in particulas secant, & sicili uase cum aceto recon-

B E T A A L B A .

dunt, addito ruficano Raphano, quem illi Cren uocant, minutim concisō. His uel'centur deinde cum assis carribus. Transferuntur à satione omnia genera; cum sola quinque cruerint, uerim lactiora, ampliora, & grandiora euadunt, si radices recentis simo bubulo liniantur, & deinde transferantur. Betae facultates à Notauit Galenus lib. v. l. i. simplicium medic. sic inquit. Beta nitroſe facultatis particeps est, quæ tum digerit, tum extergit, & per nares purgat. Ceterim coſta nitroſior est beta alba. Nam nigra adiunctum habet adſtrictionis quippiam, & magis in radice, quàm alijs partibus. Et extimulet, & nonnunquam ſtomachum demordeat, præſertim ijs, quibus natura ſenſu exaltiore præditus est: ob idq; largua, aptius accommodatur: magis autem ubi cum ſinapi eſtur, aut aceto. Lienoſos item ſimiliter manducata mirifice uiuat. Iure enim quis ipſam medicamentum potius, quàm alimentum dixerit, ubi hoc modo manditur. hæſſenus Galenus. Inueniri ſylueſtrem Betam tradit Plinius libro xx. cap. vi. i. canique uocari Limonium, quod deſcribitur à Dioſcoride libro quarto, à Galeno uero libro v. l. i. ſimplicium medicamentorum. Cuius ſententiæ refragatur Galenus libro i. de alimentorum facultatibus, cum inquit. Equidem non ſatiuam ſolam maluam, ſed agre ſtem quandam etiam eſſe perhibuimus, quemadmodum & lactucara. At agreſtis Beta nulla eſt, niſi uique quis lapathum ita nominare uelit. At Aſinus quidam

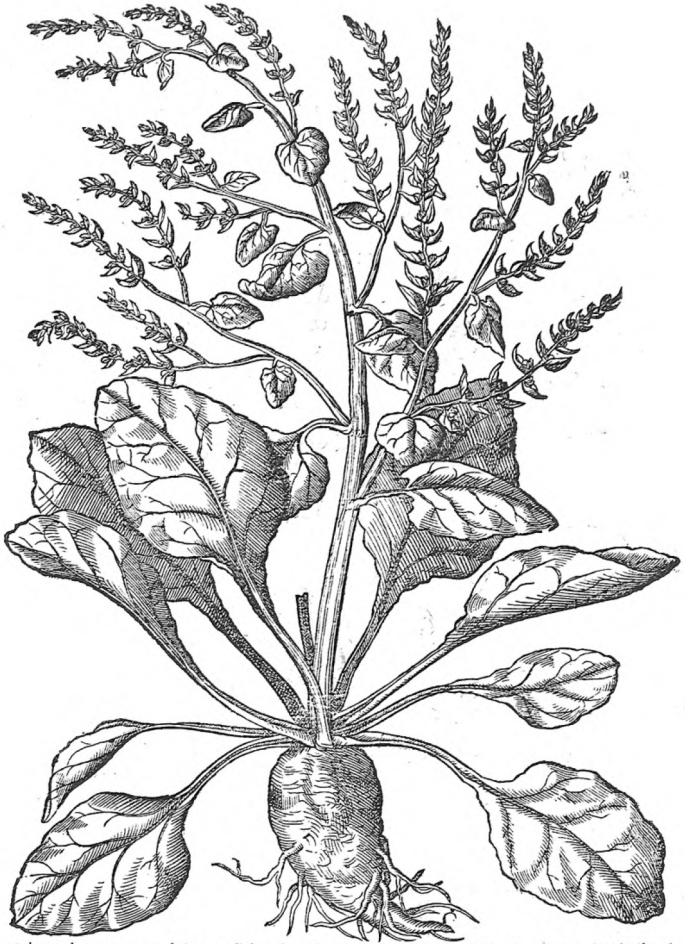
Betae facultates ex Gal.

Betae ſylueſtris Plinio.

BETA NIGRA.

BETA

Calorem lacerare, non erubuit, ut Tiliurum seruisse videtur, qui aliorum fidem sequitur, inq̃ uam pluribus deceptus est. Candida beta, Plinio loco nuper citato auctore, cocta, & cum alio crudo sumpta, alii tinea enecat. Succus à fecibus expurgatus (ut ipse sapius periculum feci) chysteribus infusus, ad indurata alui euocanda excrementa mirum in modum pollet, praesertimque ubi lenientia clysmata nihil profecerint. Albe radix derasa, & melle, saleque illita, suppositaque aluum exonerat. Nigra autem in aqua decocta, & illita, pruritus extinguit. Succus ex ea expressus, valet tam potus quam illitus ad serpentium uenenosum morsus. Candida beta cocta, & cum alio crudo deuorata, uentris tinea abigit. Olus Graecè Τένον, Latine Beta uocatur; Arabicè, Decca, & Celib: Italicè, Bietola; Germanicè, Mangolt, & Piesen; Hispanice, Asfelgas; Gallicè, Porree.

Nomina.

Asfelgas.

PORTULACA.

CAP. CXVII.

Portulacæ uis adstringit. Capitis doloribus, inflammationibus oculorum, cæterisque, cum polenta imponitur: ardoribus stomachi, sacro igni, uesicæ doloribus, auxilio est: commanucata dentium stupores sedat: stomachi, & intestinorum ætuanonem, fluxionesque mulcet: renes, & uesicam adiuuat, etiam si erosionem sentiant: Venæ impetus exoluit. Succus epotus simili effectu prodest, in febribus

febris valens. Contra teretes uentris tinea, cruentam excretionem, dysenteriam, hæmorrhoidas, & profuua sanguinis, percocta efficax est: item contra sepius morsus. Ocularibus medicamentis utilissimè commiscetur: interaneis fluxione laborantibus, atque vulvarum erosionibus, infunditur: contra dolores, quos æstus exciuit, caput ex rosaceo, & oleo fouetur: eruptiones papularum in capite, cum uino emendat: vulneribus, quæ ad syderationem spectant, ex poienta illinitur.

Portulaca omnibus vulgarissima est. Duo eius habentur genera. Unum satiuum, cui solia insunt latiora, pinguis, saba-
ria vulgò vocata modo, splendens, & à tergo candicans, gustu insipido, quadam cum austera aciditate. caulem edit
crassum, glabrum, erectum, subpunico colore, atque pinguem: semine nigro, exiguò, in herbaceis calyculis incluso: Radice
multifida. Que autem sponte nascitur in hortis, vineis, & alijs locis, prouenit caulibus rotundis, lentis, pinguis, ruse-
scentibus, humi se se diffundentibus. Folia gerit alteri similia, sed multò minoræ, & oblongiora. Cætera consimilia sunt.
Mancitur cruda ad oris vlcera, & commotos dentes. Folia lingue subdita, bibendi desiderium restingunt. Alterum verò
sylvestre humi repens, minoribus, tenuioribus, ac crebrioribus folijs. Portulacæ meminit Galenus libro v. i. simplicium
medicamentorum, ubi ita scribit. Portulaca frigidæ, & aquea temperamento est, pauca cuiusdam particæp austertatis.
proinde fluxiones repellit, & maximè biliofas, & calidas, cum eo, quòd eas mutet, & in qualitate alteret, magnopere refri-
gerans.

Portulacæ ge-
nera.

Portulacæ ui-
tes ex Gal.